

роботу, полягає в зниженні її ефективності в умовах воєнного конфлікту.

Серед причин, що зумовлюють зниження ефективності самостійної роботи здобувача освіти, варто виділити:

1. «Блекаути» (порушення постачання електричної енергії в житла), які виникають унаслідок обстрілів критичної інфраструктури. Самостійна робота здобувачів освіти на сучасному рівні передбачає необхідність доступу до інтернету й ефективних навчальних програм, які містяться в мережі (Moodle, Google Classroom, E-Aristo тощо). Забезпечити всіх здобувачів освіти доступом до портативних генераторів і точок входу у всесвітню мережу неможливо, тому це створює й поглиблює нерівність у доступі до освіти серед її здобувачів.

2. Стресові розлади й пов'язані з ними розлади вищої нервової діяльності. Здобувачі освіти, які продовжують здобувати вищу освіту медичного профілю, зазнають впливу загального адаптаційного синдрому помірної або високої інтенсивності, про що свідчать дослідження еменських учених [5]. Серед здобувачів освіти в Україні в період пандемії COVID-19 і збройної агресії російської федерації поширеність тривожності була відносно високою і становила від 88,9 до 13,63%, а поширеність стресу коливалася від 56 до 28,14% [6]. Джерела тривожності серед здобувачів освіти охоплювали освітнє навантаження, перенесення випускних, скасування або зрив запланованих заходів, нездатність досягти цілей і фінансові труднощі. Крім того, здобувачі освіти використовували такі стратегії подолання тривожності: стратегія орієнтації на травму, стратегія орієнтації на майбутнє, стратегія орієнтації на завдання, стратегія орієнтації на емоції та стратегія орієнтації на уникнення. Переважали стратегія орієнтації на подолання, стратегія орієнтації на проблему і стратегія орієнтації завдання, незважаючи на їхній вплив на зростання стресу і тривожності [6]. Розвиток стресу в здобувачів освіти завжди супроводжується значним зниженням академічної успішності, що здебільшого пов'язано зі зниженням концентрації та самоконтролю [7]. Тому якісне виконання самостійної роботи здобувачами освіти, які зазнають впливу стресових факторів, стає значно утрудненим.

У підсумку слід зазначити, що найбільш перспективним напрямом реорганізації навчальної дисципліни «Патофізіологія» з метою забезпечення високої якості навчального процесу з урахуванням викликів воєнного стану в короткостроковій і довгостроковій перспективі є реалізація таких змін:

1. Розширення вивчення механізмів розвитку шоку, механізмів розвитку коматозних станів і патогенезу краш-синдрому й опікової хвороби в першому модулі дисципліни.

2. Розширення модуля 2 практичними заняттями, що мають охоплювати механізми патогенного впливу крововтрати на органи й системи і патогенетичні методи корекції крововтрати.

3. Зменшення на 50% кількості годин, передбачених на самостійну роботу здобувача освіти, і перенесення цих годин у години, що передбачені на практичні заняття з дисципліни на час дії воєнного стану.

Список використаної літератури

1. Bader P. The identity, legal status and origin of the Roman army's medical staff in the imperial age / P. Bader // Stud. Anc. Med. – 2014. – №42. – P. 43-59.
2. Bailey M.S. A brief history of British military experiences with infectious and tropical diseases/ M.S. Bailey // J. R. Army Med. Corps. – 2013. – Vol. 159, №3. – P.150-157.
3. Акімов О.Є. Перспективна структура патофізіології як навчальної дисципліни в умовах воєнного стану / О.Є. Акімов, Н.В. Соловйова, А.В. Міщенко та ін. // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. – 2022. – Т. 22, №2. – С. 97-100.
4. Акімов О.Є. Реструктуризація другого модуля патофізіології як навчальної дисципліни з урахуванням викликів військового часу / О.Є. Акімов, А.В. Міщенко, Н.В. Соловйова та ін. // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. – 2023. – Т. 23, №1. – С. 105-108.
5. Halboub E. Dental environment and war-related stress among dental students, Yemen / E. Halboub, M.N. Alhajj, M.A. Al-Wesabi et al. // East Mediterr Health J. – 2019. – Vol. 25, №8. – P.529-536.
6. Limone P. Impact of the COVID-19 pandemic and the Russia-Ukraine war on stress and anxiety in students: A systematic review / P. Limone, G.A. Toto, G. Messina // Front Psychiatry. – 2022. – Vol. 13. – Art. 1081013.
7. Frazier P. Understanding stress as an impediment to academic performance / P. Frazier, A. Gabriel, A. Merians et al. // J. Am. Coll. Health. – 2019. – Vol. 67, № 6. – P.562-570.

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Амосова Л. І., Каськова Л. Ф., Павленкова О. С., Андріянова О. Ю., Уласевич Л. П., Янко Н. В., Ващенко І. Ю.

Полтавський державний медичний університет

Розглянуто окремі питання щодо підвищення якості вищої освіти з урахуванням сучасних вимог задля досягнення рівня міжнародних стандартів і сприяння підготовці висококваліфікованих фахівців нового покоління.

Ключові слова: вища освіта, якість, стандарти освіти, фахівці.

The article discusses certain issues of improving the quality of higher education, taking into account modern requirements to achieve the level of international standards and facilitate the training of highly qualified specialists of the new generation.

Keywords: higher education, quality, education standards, specialist.

Світ істотно змінюється. Стає очевидним, що ХХІ сторіччя – це сторіччя знань, і визначати майбутнє України буде саме рівень розвитку вищої освіти [5].

Глобальні проблеми потребують міжнародної інтеграції зусиль і співпраці для їх розв'язання; підвищення рівня комунікабельності й толерантності; зростання конкуренції, унаслідок чого виникає потреба в підвищенні профе-

сійної кваліфікації фахівців усіх галузей [3]. У зв'язку з цим зростають вимоги суспільства до якості вищої освіти, постійно оновлюються технології навчання, змінюються економічні умови, загострюється конкурентна боротьба на ринку освітніх і наукових послуг.

Відповідно до зобов'язань, узятих Україною в рамках Угоди про асоціацію, реформування системи вищої освіти має узгоджуватися з ключовими документами Європейського Союзу й Болонського процесу.

Одним із фундаментальних принципів європейського простору є забезпечення якості вищої освіти. Поняття «якість вищої освіти» охоплює відповідність вищої освіти визначеній місії (меті), набору стандартів чи критеріїв, позитивні зміни в підготовці студентів чи в особистісному зростанні, прозорість, підзвітність, досконалість. У широкому сенсі якість освіти розуміють як збалансовану відповідність процесу, результату й самої освітньої системи цілям, потребам і соціальним нормам (стандартам) освіти.

Як задекларовано в основних положеннях стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022/2032 роки, одним із головних завдань державної політики в цій галузі має стати забезпечення якісної сучасної ефективної системи вищої освіти, доступної для різних груп населення, яка задовольнить потреби громадян, економіки й суспільства, матиме гідну репутацію і буде конкурентоспроможною на внутрішньому і світовому ринках освітніх послуг [9].

Якщо за основу дефініції взяти вимоги міжнародного стандарту якості, що регламентує поняття якості продукції й послуг, то якість освіти можна інтерпретувати як сукупність властивостей і характеристик освітнього процесу або його результату, які мають здатність задовольняти потреби всіх суб'єктів навчально-виховного процесу – студентів, їхніх батьків, науково-педагогічних працівників, роботодавців, управлінців тощо, тобто державу й суспільство загалом [1].

Отже, якість вищої освіти – це багатовимірне поняття, яке охоплює всі аспекти функціонування закладу вищої освіти: освітні програми, навчальну й дослідницьку діяльність, людські ресурси, освітнє середовище й матеріальні ресурси.

Відповідно до методології Європейської асоціації університетів (EUA), згідно з якою рівень автономії університетів визначається за чотирма компонентами: академічний, фінансовий, організаційний і кадровий, кожен заклад вищої освіти має стратегічний план щодо підвищення показників оцінювання діяльності, пов'язаних із забезпеченням якості вищої освіти, що залежить від низки факторів: якість освітніх програм, навчальна й дослідницька діяльність, підготовка якісно нових науково-педагогічних працівників, формування якісного контингенту здобувачів освіти, покращання освітнього середовища й матеріальних ресурсів тощо.

Відповідно до стратегічного плану розвитку якості вищої освіти насамперед залежить від якості освітньої програми й законодавчо-нормативної бази в цілому, які мають повністю узгоджуватися з місією і стратегією університету, чинними стандартами вищої освіти, тенденціями розвитку відповідної спеціальності й ринку праці, із галузевим і регіональним контекстами, інтересами стейкхолдерів.

Для забезпечення якісної освіти важливі модернізація змісту освіти на засадах компетентнісного підходу, наукової й інноваційної діяльності в освіті, упровадження інноваційних технологій і методів навчання, заснованих на досягненнях науки, інформаційних і дистанційних освітніх технологіях [2].

Цифрове середовище – це та освіта, яка дозволяє нам по-іншому виглядати й налаштовувати систему балансу між професійним та індивідуальним. А для сучасної молоді – це ще й звична площина, в якій є всі умови для розвитку, реалізації індивідуальності й комфортного впровадження інновацій. Пандемія наочно показала, що цифровізація з допоміжного напрямку розвитку освіти перетворилася на реальний засіб і стала основним, завдяки якому все більше стирається межа між реальним і віртуальним [8].

Цифрова трансформація освіти відкриває широкі перспективи для підвищення якості освітнього процесу. На думку Кучерак І. В., її переваги очевидні й забезпечують сприятливі умови для:

- розвитку вмінь навчатися самостійно, виокремлювати найбільш цінний матеріал для саморозвитку;
- формування мобільності особистості, вмінь швидко адаптуватися до умов, що змінюються непередбачувано й стрімко;
- посилення мотивацій до самоосвіти й саморозвитку;
- охоплення різноманітної аудиторії, забезпечення співпраці й інтегративності;
- побудови індивідуальної освітньої траєкторії;
- навчання в найбільш зручних умовах – комфортному темпі, але з оптимальним використанням часу, виокремленого для виконання певних завдань [4].

Також важливим етапом для забезпечення якісної вищої освіти є вдосконалення бібліотечно-інформаційного забезпечення науки, освіти й практики через систему створення національних підручників нового покоління.

Для повноцінної підготовки майбутніх фахівців необхідно створити сучасну матеріально-технічну базу, максимально наближену до обладнання, технологій і методик, що використовуються в практиці (симуляційне навчання).

Зокрема, у медичній освіті «симуляція» – це сучасна технологія навчання й оцінка практичних навичок, умінь і знань, заснована на реалістичному моделюванні, імітації клінічної ситуації або окремо взятої фізіологічної системи, для чого можуть використовуватися біологічні, механічні, електронні й віртуальні (комп'ютерні) моделі [7].

Симуляційне навчання стало ефективним психолого-педагогічним засобом, що суттєво підвищує пізнавальну активність і самостійну індивідуальну роботу студентів.

Переваги симуляційного навчання такі:

- клінічний досвід у віртуальному середовищі без ризику для пацієнта;
- об'єктивна оцінка досягнутого рівня майстерності;
- необмежена кількість повторів під час відпрацювання практичної навички;
- удосконалення практичної майстерності за складної стоматологічної патології;
- відсутність стресу під час виконання перших самостійних маніпуляцій.

Система вищої освіти має бути важливим фактором, який дозволить фахівцям вищої школи підготувати нове покоління лікарів, що буде будувати європейське майбутнє своєї держави, розвивати її медичну сферу на благо нації. Тому роль викладача і його особистості дуже важлива в забезпеченні якісної професійної підготовки

студентів закладів вищої освіти. Викладач, педагог чи наставник стає провідником здобувача на шляху опанування ним обраної професії, його роль полягає в допомозі в життєвому самовизначенні, самостійності, розвитку творчого потенціалу, прищеплюванні духовно-моральних і культурних цінностей. Освітній процес – це взаємообумовлена й взаємопов'язана діяльність викладача й студента, які спрямовані на ефективне й результативне досягнення цілей освіти [6].

Отже, для того щоб якісна трансформація (європеїзація) української вищої освіти відбулася, самі колективи закладів мають зрозуміти її цінність. Формування університетської спільноти потребує від кожного її члена насамперед розуміння власної відповідальності – перетворення структури закладу з ієрархічної на гетерархічну, де лідерство виявляється ситуативно, виходячи з потреб, а не виключно з посади. У кожному разі, очікувати, що українські заклади вищої освіти трансформуватимуться в європейські завдяки якимось рішенням або розпорядженням МОН чи НАЗЯВО, – марно [10].

Отже, забезпечення якісної освіти в Україні можливе лише завдяки визначенню напрямів модернізації освітніх систем із урахуванням сучасних світових освітніх трендів. Трансформація освіти відкриває широкі перспективи для підвищення ефективності освітнього процесу, поглиблення професійності науково-педагогічних працівників і набуття ними нових, більш складних компетентностей. Обізнаність освітян у сучасних світових освітніх трендах підвищує їхню мотивацію щодо необхідності професійного розвитку і сприяє підготовці нового покоління висококваліфікованих фахівців.

Список використаної літератури

1. Вікторов В. Г. Регулювання якості освіти як філософсько-освітня проблема : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філософ. наук : спец. 09.00.10 / В. Г. Вікторов ; Ін-т вищ. освіти АПН України. – К., 2006. – 30 с.
2. Загричук Г. Я. Концептуальні підходи щодо покращення якості підготовки фахівців / Г. Я. Загричук, В. П. Марценюк // Медична освіта. – 2012. – № 4. – С. 44-47.
3. Кульбашна Я. А. Інтернаціоналізація вищої медичної освіти: проблеми і перспективи / Я. А. Кульбашна // Вища освіта України. – 2015. – № 3. – С. 59-64.
4. Кучерак І. В. Цифровізація та її вплив на освітній простір у контексті формування ключових компетентностей / І. В. Кучерак // Теорія і методика професійної освіти. – 2020. – Вип. 22, т. 2. – С. 91-94.
5. Реалії, проблеми й перспективи підготовки магістрів на кафедрі дитячої терапевтичної стоматології з профілактикою стоматологічних захворювань / Л. І. Амосова, О. О. Кулай, О. Ю. Андріянова, Ю. І. Солошенко, О. С. Павленкова // Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти: Матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю 25 березня 2021 р. – Полтава: РВВ Українська медична стоматологічна академія, 2021. – С. 7-8.
6. Роль викладача вищої школи у формуванні свідомості майбутнього лікаря / О. С. Павленкова, Л. Ф. Каськова, Л. І. Амосова, Л. П. Уласевич, В. С. Коваленко // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. – 2023. – Т. 23, вип. 2 (82), ч. 2. – С. 104-106.
7. Симуляційне навчання у підготовці майбутніх дитячих лікарів-стоматологів / Л. Ф. Каськова, С. Ч. Новікова, Н. М. Анопрієва, Л. І. Амосова, Н. В. Янко // Вісник проблем біології і медицини. – 2017. – Вип. 2 (136). – С. 212-214.
8. Сучасні тренди розвитку освіти: реалії й перспективи / Л. І. Амосова, О. Ю. Андріянова, Ю. І. Солошенко, Л. П. Уласевич, О. С. Павленкова // Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки : матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю, м. Полтава, 24 березня 2022 р. – Полтава : ТОВ «АСМІ», 2022. – С. 9-11.
9. <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki>.
10. https://zn.ua/ukr/EDUCATION/nam-ne-potribna-vivikhnuta-avtonomija.html?fbclid=IwAR02SqS_tRVobNRHhSetrx0E1NNgLSL5zPOE_djKlo2nAgKzGhw0JCR73s.

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В УМОВАХ ВИКЛАДАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВИТИ

Ананьєва М.М.¹, Федорченко В.І.¹, Лобань Г.А.¹, Івахнюк Т.В.^{2,1}

¹ Полтавський державний медичний університет

² Сумський державний університет

Сучасна психологія має здобутки у вивченні міжособистісних і комунікативних навичок, які можна й доцільно впроваджувати на практиці, у взаємодії викладача і студента незалежно від предмета, що викладається. Цей процес потребує обізнаності самого викладача щодо даного питання.

Ключові слова: емоційний інтелект, комунікативні навички, емоційний клімат.

Modern psychology has made gains in studying interpersonal and communication skills, which can and should be implemented in practice in the interaction between a teacher and a student, regardless of the subject being taught. This process requires the teacher's awareness of this issue.

Keywords: Emotional intelligence, communication skills, emotional climate.

Основні принципи компетентностей було сформовано на початку 20 століття в США. Їх розробляли як один із засобів створення якісного продукту підприємствами [10]. Імплементация концепції компетентностей у освіту, зокрема в медичну освіту, відбулася набагато пізніше, наприкінці 20 ст., коли Рада з акредитації післядипломної медичної освіти Європи (ACGME) прийняла 6 компетентностей, важливих для практики медицини. Серед них було названо перш за все компетентності, зосереджені на суто медичних питаннях: медичні знання, системна практика, професіоналізм, догляд за пацієнтами та навчання і вдосконалення на основі практики. Певна новизна була внесена шостою компетентністю – міжособистісні та комунікативні навички [4]. Це формулювання певною мірою